

Otázka č. 1:

Je možné akceptovať overenie identifikácie poisťovňou na základe notársky/úradne osvedčeného podpisu, hoci sa pri osvedčovaní podpisu vyžadujú identické identifikačné údaje?

Odpoveď:

Podľa § 8 ods. 1 AML zákona overením identifikácie sa na účely tohto zákona rozumie

a) pri fyzickej osobe overenie údajov podľa § 7 ods. 1 písm. a) v jej doklade totožnosti, ak sú tam uvedené, a overenie podoby osoby s podobou v jej doklade totožnosti za jej fyzickej prítomnosti alebo s použitím technických prostriedkov a postupov, ak takýmito prostriedkami a postupmi je možné vykonať overenie identifikácie na úrovni, ktorá je z hľadiska dôveryhodnosti výsledku overenia obdobná overeniu za fyzickej prítomnosti; u fyzickej osoby - podnikateľa aj overenie údajov podľa § 7 ods. 1 písm. a) na základe dokumentov, údajov alebo informácií získaných z úradného registra alebo inej úradnej evidencie, v ktorej je podnikateľ zapísaný, alebo z iného dôveryhodného a nezávislého zdroja,

b) pri právnickej osobe overenie údajov podľa § 7 ods. 1 písm. b) na základe dokumentov, údajov alebo informácií získaných z úradného registra alebo inej úradnej evidencie, v ktorej je právnická osoba zapísaná, alebo z iného dôveryhodného a nezávislého zdroja a overenie identifikácie fyzickej osoby, ktorá je oprávnená konať v mene právnickej osoby v rozsahu údajov podľa § 7 ods. 1 písm. a) a spôsobom podľa písmena a), a overenie oprávnenia konať v mene právnickej osoby,

c) pri osobe, ktorá je zastúpená na základe splnomocnenia, overenie jej údajov v rozsahu údajov podľa § 7 ods. 1 písm. c) na základe dokumentov, údajov alebo informácií získaných z predloženého splnomocnenia s osvedčeným podpisom, úradného registra alebo inej úradnej evidencie alebo z iného dôveryhodného a nezávislého zdroja a overenie identifikácie fyzickej osoby, ktorá je oprávnená konať na základe splnomocnenia v rozsahu údajov podľa § 7 ods. 1 písm. a) v jej doklade totožnosti za jej fyzickej prítomnosti,

d) pri maloletom, ktorý nemá doklad totožnosti, overenie druhu a čísla dokladu totožnosti a podoby prítomného zákonného zástupcu maloletého s podobou v jeho doklade totožnosti,

e) overenie identifikačného čísla alebo kódu, ktorý prideliť na vykonávanie obchodu prostredníctvom technických zariadení klientovi povinná osoba podľa osobitného predpisu ak klient bol už identifikovaný podľa § 7 ods. 1 písm. a) až d),

f) preukázanie sa klienta kvalifikovaným elektronickým podpisom, ak klient už bol identifikovaný podľa § 7 ods. 1 písm. a) až d) alebo s použitím úradného autentifikátora; overenie identifikácie s použitím kvalifikovaného elektronického podpisu alebo úradného autentifikátora sa považuje za overenie identifikácie za fyzickej prítomnosti klienta,

g) overenie identifikácie iným spôsobom, ak takýto spôsob umožňuje osobitný predpis.

Z uvedeného vyplýva, že AML zákon vo svojich intenciách taxatívne určuje, čo sa rozumie overením identifikácie, pričom v písmene g) umožňuje overenie identifikácie aj iným spôsobom a súčasne odkazuje na osobitné predpisy a to konkrétne na ustanovenie § 48 zákona č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) a § 89 ods. 2 zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o bankách).

Podľa § 48 Notárskeho poriadku

(1) Ak notár nepozná účastníkov, svedkov úkonu, dôverníkov alebo osobou, ktorá ovláda jazyk účastníka osobne, títo musia preukázať svoju totožnosť platným úradným preukazom alebo ich totožnosť musí byť potvrdená dvomi svedkami totožnosti.

(2) Ak notár vyhotovuje notársku zápisnicu a napriek postupu podľa odseku 1 nemá istotu o totožnosti účastníkov úkonu, vykoná ďalšie zisťovanie, najmä vyzve osoby a ich zástupcov, aby doložili listiny z evidencie dokladov totožnosti, požiada o vyjadrenie príslušnú obec, vykoná zisťovanie na základe iných listinných dôkazov. Ak sa notárovi nepodarí zistiť skutočnú totožnosť účastníkov a vyhotovenie notárskej zápisnice neodmietne, nemôže sa zbaviť zodpovednosti za škodu spôsobenú zneužitím totožnosti účastníkov; to neplatí, ak preukáže, že poškodený účastník úkonu vedel o skutočnosti, ktorá bola príčinou vzniku škody.

(3) Svedkovia totožnosti pripoja svoje podpisy buď na záver notárskej zápisnice, alebo za záznamom o potvrdení totožnosti.

Podľa § 89 ods. 2 zákona o bankách, banka a pobočka zahraničnej banky sú povinné pri každom obchode požadovať preukázanie totožnosti klienta okrem obchodov uvedených v odseku 5; pri každom obchode je klient povinný vyhovieť každej takejto žiadosti banky alebo pobočky zahraničnej banky. Vykonanie obchodu so zachovaním anonymity klienta banka a pobočka zahraničnej banky sú povinné odmietnuť.

Ani jedno z týchto ustanovení však nehovorí o spôsobe overenia identifikácie prostredníctvom notársky/úradne osvedčeného podpisu. Overenie identifikácie prostredníctvom notársky/úradne osvedčeného podpisu by bolo možné akceptovať v prípade, ak by zákon č. 39/2015 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o poisťovníctve) umožňoval, aby klient preukázal totožnosť na základe notársky/úradne osvedčeného podpisu, čo rovnako uvedený zákon v ustanovení § 78, ani v iných svojich ustanoveniach neumožňuje. Preto nie je možné akceptovať overenie identifikácie na základe notársky/úradne osvedčeného podpisu, hoci sa pri osvedčovaní podpisu vyžadujú identické identifikačné údaje.

Otázka č. 2:

Je možné stotožniť osvedčenie o správnosti odpisu alebo fotokópie listiny, prípadne osvedčenie o pravosti podpisu na listine podľa Notárskeho poriadku s overením identifikácie klienta podľa § 8 AML zákona?

Odpoveď:

AML zákon predvída dva bežné prípady, ktoré môžu nastať pri overení identifikácie, a to prípad kedy osoba je fyzicky prítomná a prípad kedy osoba nie je fyzicky prítomná na účely overenia jej identifikácie.

V prípade overenia identifikácie osoby za jej fyzickej prítomnosti je spôsob tejto verifikácie jednoznačne upravený v ustanovení § 8 AML zákona. V prípade, ak osoba nie je fyzicky prítomná na účely overenia identifikácie, zákon umožňuje povinnej osobe vykonať overenie identifikácie osoby s použitím technických prostriedkov a postupov, ak takýmito prostriedkami a postupmi je možné vykonať overenie identifikácie na úrovni, ktorá je z hľadiska dôveryhodnosti výsledku overenia obdobná overeniu za fyzickej prítomnosti. Vyššie uvedenými technickými prostriedkami a postupmi sú predovšetkým prostriedky elektronickej identifikácie ako ich upravuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 910/2014 zo dňa 23. júla 2014 o elektronickej identifikácii a dôveryhodných službách pre elektronické transakcie na vnútornom trhu a o zrušení smernice 1999/93/ES. Ustanovenie § 8 ods. 1 písm. g) zákona AML poskytuje možnosť overenia identifikácie osoby spôsobom obsiahnutým v ustanovení osobitného predpisu iba povinnej osobe, na ktorú sa spomínané ustanovenie osobitného predpisu vzťahuje (ktorej činnosť upravuje). Pri tvorbe ustanovenia § 8 ods. 1 písm. g) AML zákona bola z legislatívno-technického hľadiska zvolená konštrukcia, ktorou sa odkazuje na konkrétne ustanovenia osobitných predpisov, pričom jedným z týchto ustanovení je § 48 zákona Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktoré sa vzťahuje na notára a upravuje jeho povinnosť zistiť pri vyhotovovaní notárskej zápisnice totožnosť účastníkov právneho úkonu, o ktorom sa notárska zápisnica vyhotovuje. Notár zisťuje totožnosť účastníkov právneho úkonu pre účely vyhotovenia notárskej zápisnice, z čoho vyplýva, že totožnosť účastníkov úkonu zisťuje pre vlastnú notársku činnosť a nie pre činnosť iných subjektov. Notár je povinnou osobou podľa § 5 ods. 1 písm. j) AML zákona, pričom práve AML zákon povinnej osobe - notárovi umožňuje plnenie povinnosti overenia

identifikácie osoby podľa § 8 AML zákona vykonať aj iným spôsobom, a to zistením totožnosti účastníka právneho úkonu pri vyhotovovaní notárskej zápisnice podľa Notárskeho poriadku. Notár podľa § 56 Notárskeho poriadku vydáva osvedčenia o taxatívne vymedzených skutočnostiach, medzi ktoré okrem iných patria osvedčenie o správnosti odpisu alebo fotokópie listiny (vidimácia) a osvedčenie o pravosti podpisu na listine (legalizácia), nie však osvedčenie o overení identifikácie osoby, ani žiadny iný ekvivalent v podobe osvedčenia totožnosti osoby. Z ustanovení § 57 ods. 3 a § 58 ods. 4 Notárskeho poriadku vyplýva, že notár vidimáciou a legalizáciou neosvedčuje pravdivosť skutočností uvádzaných v listine. V súvislosti s vyššie uvedeným je potrebné poukázať aj na ustanovenie § 13 zákona AML, ktoré sa týka plnenia tretími stranami. Podľa § 13 ods. 1 AML zákona „Povinná osoba môže prevziať údaje a podklady podľa § 10 ods. 1 písm. a) až c) potrebné na vykonanie starostlivosti vo vzťahu ku klientovi od banky alebo od finančnej inštitúcie podľa § 5 ods. 1 písm. b) prvého až desiateho bodu, ktorá pôsobí na území štátu, ktorý jej ukladá povinnosť vykonávať opatrenia rovnocenné vykonávaniu starostlivosti vo vzťahu ku klientovi podľa § 10, § 11 a 12 a uchovávaniu údajov podľa § 19 v súlade s požiadavkami práva Európskej únie a podlieha dohľadu na úrovni zodpovedajúcej právu Európskej únie.“ 2 Podľa § 13 ods. 3 zákona AML „Postup povinnej osoby podľa odseku 1 ju nezaväzuje zodpovednosti za vykonanie starostlivosti vo vzťahu ku klientovi podľa tohto zákona.“ Z vyššie citovaných ustanovení zákona vyplýva možnosť povinnej osoby prevziať údaje a podklady podľa § 10 ods. 1 písm. a) až c) zákona AML, teda aj údaje týkajúce sa identifikácie a overenia identifikácie klienta, iba od banky alebo finančnej inštitúcie. Notár nie je v zmysle § 13 zákona AML považovaný za tretiu stranu, od ktorej by prevzatie údajov povinnou osobou prichádzalo do úvahy. Zodpovednosti za vykonanie starostlivosti vo vzťahu ku klientovi sa nemožno zbaviť ani pri využití inštitútu plnenia tretími stranami. FSJ nepovažuje za správne stotožňovať osvedčenie o správnosti odpisu alebo fotokópie listiny, prípadne osvedčenie o pravosti podpisu na listine podľa Notárskeho poriadku s overením identifikácie klienta podľa § 8 AML zákona. Zabezpečenie „osvedčených listín“ povinnou osobou možno považovať len za spôsob, ktorým si pri vykonávaní starostlivosti vo vzťahu ku klientovi môže zabezpečiť údaje o klientovi na účely jeho identifikácie, pričom FSJ opätovne zdôrazňuje skutočnosť, že vidimáciou a legalizáciou sa neosvedčuje pravdivosť skutočností uvádzaných v listine, čo platí aj v predmetnom prípade overenia identifikácie.

Otázka č. 3

Je povinná osoba povinná identifikovať všetky fyzické osoby, ktoré sú oprávnené konať v mene právnickej osoby (štatutárny orgán, prokurista a iné) alebo iba osobu/osoby, ktoré konajú voči povinnej osobe, a teda napríklad podpisujú zmluvu o poskytovaní služieb?

Odpoveď:

Podľa § 7 ods. 1 písm. a) AML zákona identifikáciou sa na účely tohto zákona rozumie pri fyzickej osobe zistenie mena, priezviska, rodného čísla alebo dátumu narodenia, ak rodné číslo nebolo pridelené, adresy trvalého pobytu alebo iného pobytu, štátnej príslušnosti, zistenie druhu a čísla dokladu totožnosti; u fyzickej osoby-podnikateľa aj zistenie adresy miesta podnikania, identifikačného čísla, ak bolo pridelené, označenia úradného registra alebo inej úradnej evidencie, v ktorej je tento podnikateľ zapísaný, a číslo zápisu do tohto registra alebo evidencie.

Podľa § 7 ods. 1 písm. b) AML zákona identifikáciou sa na účely tohto zákona rozumie pri právnickej osobe zistenie názvu, adresy sídla, identifikačného čísla, označenia úradného registra alebo inej úradnej evidencie, v ktorej je právnická osoba zapísaná, a číslo zápisu do tohto registra alebo evidencie, a identifikácia fyzickej osoby, ktorá je oprávnená konať v mene právnickej osoby.

Podľa § 7 ods. 1 písm. c) AML zákona identifikáciou sa na účely tohto zákona rozumie pri osobe, ktorá je zastúpená na základe splnomocnenia, zistenie jej údajov podľa písmena a) alebo b) a zistenie údajov fyzickej osoby, ktorá je oprávnená konať v mene tejto právnickej osoby alebo fyzickej osoby v rozsahu údajov podľa písmena a).

Podľa § 8 ods. 1 písm. a) AML zákona overením identifikácie sa na účely tohto zákona rozumie pri fyzickej osobe overenie údajov podľa § 7 ods. 1 písm. a) v jej doklade totožnosti, ak sú tam uvedené, a overenie podoby osoby s podobou v jej doklade totožnosti za jej fyzickej prítomnosti alebo s použitím technických prostriedkov a postupov, ak povinná osoba po zohľadnení okolností vykonávania obchodu a bezpečnostných rizík používanej technológie vyhodnotí, že takýmito prostriedkami a postupmi je možné vykonať overenie identifikácie na úrovni, ktorá je z hľadiska dôveryhodnosti výsledku overenia obdobná overeniu za fyzickej prítomnosti; u fyzickej osoby-podnikateľa aj overenie údajov podľa § 7 ods. 1 písm. a) na základe dokumentov, údajov alebo informácií získaných z úradného registra alebo inej úradnej evidencie, v ktorej je podnikateľ zapísaný, alebo z iného dôveryhodného a nezávislého zdroja.

Podľa § 8 ods. 1 písm. b) AML zákona overením identifikácie sa na účely tohto zákona rozumie pri právnickej osobe overenie údajov podľa § 7 ods. 1 písm. b) na základe dokumentov, údajov alebo informácií získaných z úradného registra alebo inej úradnej evidencie, v ktorej je právnická osoba zapísaná, alebo z iného dôveryhodného a nezávislého zdroja a overenie identifikácie fyzickej osoby, ktorá je oprávnená konať v mene právnickej osoby v rozsahu údajov podľa § 7 ods. 1 písm. a) a spôsobom podľa písmena a), a overenie oprávnenia konať v mene právnickej osoby.

Podľa § 8 ods. 1 písm. c) AML zákona overením identifikácie sa na účely tohto zákona rozumie pri osobe, ktorá je zastúpená na základe splnomocnenia, overenie jej údajov v rozsahu údajov podľa § 7 ods. 1 písm. c) na základe dokumentov, údajov alebo informácií získaných z predloženého splnomocnenia s osvedčeným podpisom, úradného registra alebo inej úradnej evidencie alebo z iného dôveryhodného a nezávislého zdroja a overenie identifikácie fyzickej osoby, ktorá je oprávnená konať na základe splnomocnenia v rozsahu údajov podľa § 7 ods. 1 písm. a) v jej doklade totožnosti za jej fyzickej prítomnosti.

Podľa § 8 ods. 2 AML zákona povinná osoba je povinná overiť identifikáciu klienta, ktorý je fyzickou osobou, a identifikáciu každej fyzickej osoby konajúcej za klienta, ktorý je právnickou osobou, ešte pred uzatvorením obchodného vzťahu alebo vykonaním obchodu za ich fyzickej prítomnosti, ak tento zákon neustanovuje inak.

Z vyššie uvedených ustanovení AML zákona vyplýva povinnej osobe okrem iných povinností, povinnosť vykonania identifikácie a overenia identifikácie právnickej osoby v rozsahu a spôsobom ustanoveným AML zákonom, ako aj povinnosť identifikácie a overenia identifikácie fyzických osôb konajúcich v mene tejto právnickej osoby a overenie ich oprávnenia konať v mene právnickej osoby v rozsahu a spôsobom ustanoveným AML zákonom, a to za ich fyzickej prítomnosti, ak zákon neustanovuje inak.

Ak v mene právnickej osoby je oprávnená konať fyzická osoba samostatne, je postačujúca identifikácia a overenie identifikácie tejto fyzickej osoby za jej fyzickej prítomnosti. V prípade ak sú v mene právnickej osoby oprávnené konať viaceré fyzické osoby iba spoločným prejavom vôle, je nevyhnutné vykonať identifikáciu a overenie identifikácie všetkých takto spoločne konajúcich fyzických osôb. Ak je právnická osoba zastúpená na základe splnomocnenia fyzickou osobou, je nevyhnutné vykonať identifikáciu a overenie identifikácie tejto splnomocnenej fyzickej osoby za jej fyzickej prítomnosti (§ 7 ods. 1 písm. c) a § 8 ods. 1 písm. c) AML zákona).

Druh a rozsah starostlivosti so zreteľom na riziko legalizácie alebo financovania terorizmu povinná osoba určuje v závislosti od klienta, druhu obchodného vzťahu a konkrétneho obchodu v zmysle § 20a AML zákona. Z tohto dôvodu nemožno daný postup paušalizovať na všetky prípady. V tejto súvislosti podľa § 10 ods. 4 AML zákona je povinná osoba pri kontrole povinná preukázať, že rozsah starostlivosti, ktorú vykonala vo vzťahu ku klientovi, je primeraný v závislosti od rizika legalizácie alebo financovania terorizmu.

V súvislosti s vykonávaním starostlivosti vo vzťahu ku klientovi je potrebné poukázať aj na dôsledné uplatňovanie zásady „poznaj svojho klienta“ (KYC – Know Your Customer), ktorá

umožní povinnej osobe primerane zistiť všetky dôležité informácie o klientovi, o jeho obchodoch a obchodných vzťahoch a taktiež sa presvedčiť o tom, kto v skutočnosti prakticky koná za právnickú osobu a kto spoločnosť ovláda ako konečný užívateľ výhod.

Otázka č. 4

Môže sa povinná osoba - poisťovňa spoliehať na identifikáciu klienta uskutočnenú na začiatku poistného vzťahu aj počas trvania obchodného vzťahu alebo ďalších obchodov?

Odpoveď:

V prípade uzatvorenia zmluvy o životnom poistení s ročnou výškou poistného nad 1 000 eur alebo s jednorazovým poistným vyšším ako 2 500 eur je povinná osoba povinná pri uzatváraní obchodného vzťahu vykonať základnú starostlivosť v rozsahu § 10 ods. 1 písm. a) až f) AML zákona (identifikáciu klienta a overenie jeho identifikácie, identifikáciu konečného užívateľa výhod, získanie informácií o účele a plánovanej povahe obchodu alebo obchodného vzťahu, zistenie či klient alebo konečný užívateľ výhod klienta je politicky exponovanou osobou alebo sankcionovanou osobou, v závislosti od rizika legalizácie zistenie pôvodu finančných prostriedkov alebo majetku a zistenie, či klient koná vo vlastnom mene).

Počas trvania obchodného vzťahu povinná osoba je povinná v závislosti od rizika legalizácie a financovania terorizmu overovať platnosť a úplnosť identifikačných údajov klienta a informácií získaných pri uzatváraní obchodného vzťahu a zaznamenávať ich zmeny. Povinná osoba je zároveň povinná vykonávať priebežné monitorovanie obchodného vzťahu, v rámci ktorého sa uskutočňuje aj posudzovanie obchodov klienta podľa § 14 ods. 1, 2 AML zákona a o posudzovaní obchodov vyhotoviť písomný záznam.

Z uvedeného vyplýva, že ak povinná osoba nemá pochybnosti o platnosti a úplnosti predtým zistených a overených identifikačných údajov, môže sa spoliehať na identifikáciu klienta uskutočnenú na začiatku poistného vzťahu. To znamená, že pri jednotlivých poistných plneniach realizovaných v rámci obchodného vzťahu, resp. výplata odkupnej hodnoty nad 1 000 eur, nie je potrebné opakovane vykonať identifikáciu a overenie identifikácie klienta. Avšak v prípade, keď sa osoba oprávnená prevziať plnenie zo životného poistenia nezhoduje s osobou uzatvárajúcou poistnú zmluvu, overenie identifikácie oprávnenej osoby musí byť dokončené najneskôr v dobe, keď si táto osoba uplatní práva, ktoré jej prináležia zo životného poistenia alebo počas vyplatenia poistného plnenia. Ak teda overenie identifikácie oprávnenej osoby nebolo uskutočnené pri uzatváraní obchodného vzťahu, povinná osoba overenie identifikácie uskutoční v čase vyplatenia poistného plnenia.

Otázka č. 5

Je možné akceptovať platný doklad o pobyte príslušníkov tretích krajín ako doklad totožnosti na účely identifikácie klienta pri bankovom obchode?

Odpoveď:

Podľa § 89 ods. 2 a 3 zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o bankách“) banka a pobočka zahraničnej banky sú povinné pri každom obchode požadovať preukázanie totožnosti klienta okrem obchodov uvedených v odseku 5; pri každom obchode je klient povinný vyhovieť každej takejto žiadosti banky alebo pobočky zahraničnej banky. Vykonávanie obchodu so zachovaním anonymity klienta banka a pobočka zahraničnej banky sú povinné odmietnuť.

Na účely odseku 2 možno totožnosť klientov preukázať:

a) dokladom totožnosti klienta podľa osobitných predpisov o dokladoch totožnosti, pričom prostredníctvom zariadení elektronickej komunikácie možno totožnosť klienta preukázať aj jeho dokladom totožnosti, ktorý je úradným autentifikátorom podľa osobitného predpisu; tým nie sú dotknuté ustanovenia o overení identifikácie podľa osobitného predpisu.“

Podľa § 89 ods. 8 až 10 zákona o bankách na účely zriadenia platobného účtu a služieb s ním súvisiacich možno preukázať totožnosť klienta, ktorým je fyzická osoba, ktorej bolo poskytnuté dočasné útočisko podľa osobitného predpisu, dokladom totožnosti podľa odseku 3 písm. a). Ak to nie je možné, za doklad totožnosti sa považuje aj doklad o udelení alebo predĺžení tolerovaného pobytu na území Slovenskej republiky pre fyzickú osobu, ktorej bolo poskytnuté dočasné útočisko podľa osobitného predpisu, spolu s iným platným dokladom umožňujúcim zistenie podoby tváre a údajov aspoň v rozsahu meno, priezvisko, dátum narodenia, údaj o trvalom pobyte alebo inom pobyte a štátna príslušnosť. Údaj o trvalom pobyte alebo inom pobyte a štátnej príslušnosti môže byť nahradený čestným vyhlásením klienta.

Banka a pobočka zahraničnej banky je povinná zrušiť platobný účet zriadený v prospech fyzickej osoby podľa odseku 8 k poslednému dňu kalendárneho mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, v ktorom skončí tejto fyzickej osobe poskytovanie dočasného útočiska podľa osobitného predpisu, ak táto fyzická osoba nepreukáže svoju totožnosť podľa odseku 3 písm. a) do konca kalendárneho mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, v ktorom jej skončí poskytovanie dočasného útočiska podľa osobitného predpisu.

Ak banka alebo pobočka zahraničnej banky postupuje podľa odseku 8 druhej alebo tretej vety, povinnosť vykonať overenie identifikácie podľa osobitného predpisu sa považuje za splnenú.

Podstatnou vecou v tomto prípade je vymedzenie čo je a čo nie je dokladom preukazujúcim totožnosť. Zákon o bankách v § 89 ods. 3 obsahuje odkaz na:

- zákon č. 224/2006 Z. z. o občianskych preukazoch,
- zákon č. 381/1997 Z. z. o cestovných dokladoch,
- zákon č. 48/2002 Z. z. o pobyte cudzincov,
- zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle.

Podľa § 2 ods. 1 zákona č. 224/2006 Z. z. o občianskych preukazoch občiansky preukaz je verejná listina, ktorou občan Slovenskej republiky (ďalej len „občan“) preukazuje svoju totožnosť, štátne občianstvo Slovenskej republiky (ďalej len „štátne občianstvo“) a ďalšie údaje uvedené v občianskom preukaze podľa tohto zákona.

Podľa § 4 ods. 1 zákona č. 647/2007 Z.z. o cestovných dokladoch cestovný doklad je verejná listina, ktorou občan preukazuje svoju totožnosť, štátne občianstvo a ďalšie skutočnosti uvedené v cestovnom doklade. Cestovný doklad je majetkom Slovenskej republiky.

Zákon č. 48/2002 Z. z. o pobyte cudzincov bol zrušený zákonom č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov, ktorý ale neobsahuje ustanovenie, v ktorom by bola zmienka o tom že by pobytový preukaz bola verejná listina, ktorou sa preukazuje totožnosť, resp. neobsahuje ustanovenie, v ktorom by bolo uvedené, že pobytový preukaz možno považovať za doklad preukazujúci totožnosť. Z § 89 ods. 2 a ods. 3 písm. a) zákona o bankách ako aj z predpisov, na ktoré odkazuje § 89 ods. 2 vyplýva, že doklad o pobyte štátneho príslušníka tretej krajiny primárne potvrdzuje oprávnenosť pobytu na území Slovenskej republiky, pričom jeho hlavným účelom nie je preukazovanie totožnosti v rovnakom rozsahu ako v prípade občianskeho preukazu alebo cestovného dokladu. Z tohto dôvodu sa tento doklad považuje za doklad totožnosti v zmysle § 89 ods. 3 zákona o bankách len za splnenia zákonného predpokladu.

Z uvedeného vyplýva, že vo všeobecnosti totožnosť cudzinca nie je možné preukázať povolením na pobyt, t. j. dokladom o pobyte štátneho príslušníka tretej krajiny. Týmto dokladom sa preukazuje len oprávnenosť pobytu na území Slovenskej republiky.

Na druhej strane však v určitých situáciách by striktné trvanie na štandardných dokladoch totožnosti mohlo viesť k neprimeranému obmedzeniu prístupu k základným finančným službám, najmä u osôb, ktoré sa ocitli v mimoriadnej humanitárnej situácii. V reakcii na vojnový konflikt na Ukrajine a s ním spojený príchod veľkého počtu utečencov na územie Slovenskej republiky bola prijatá novela zákona o bankách umožňujúca flexibilnejší prístup k identifikácii týchto osôb. V rámci tzv. legislatívneho balíka Lex Ukrajina boli do § 89 zákona o bankách doplnené odseky 8 až 10, ktoré zaviedli osobitnú úpravu identifikácie klientov, ktorým bolo poskytnuté dočasné útočisko. Cieľom tejto právnej úpravy bolo umožniť týmto osobám prístup k základným bankovým službám – najmä k zriadeniu platobného účtu – aj v situácii, keď v dôsledku núteného odchodu z krajiny nemajú k dispozícii všetky štandardné identifikačné doklady.

Podľa § 89 ods. 8 zákona o bankách na účely zriadenia platobného účtu a služieb s ním súvisiacich možno preukázať totožnosť klienta, ktorým je fyzická osoba, ktorej bolo poskytnuté dočasné útočisko podľa osobitného predpisu, dokladom totožnosti podľa odseku 3 písm. a). Ak to nie je možné, za doklad totožnosti sa považuje aj doklad o udelení alebo predĺžení tolerovaného pobytu na území Slovenskej republiky pre fyzickú osobu, ktorej bolo poskytnuté dočasné útočisko podľa osobitného predpisu, spolu s iným platným dokladom umožňujúcim zistenie podoby tváre a údajov aspoň v rozsahu meno, priezvisko, dátum narodenia, údaj o trvalom pobyte alebo inom pobyte a štátna príslušnosť. Údaj o trvalom pobyte alebo inom pobyte a štátnej príslušnosti môže byť nahradený čestným vyhlásením klienta.

Z uvedeného znenia zákona vyplýva, že klient - fyzická osoba môže svoju totožnosť **pre účely zriadenia platobného účtu a služieb s ním súvisiacich**, preukázať aj dokladom o udelení alebo predĺžení tolerovaného pobytu na území SR, ak mu bolo poskytnuté dočasné útočisko. Tento doklad potvrdzuje právny status osoby na území Slovenskej republiky. V tomto prípade **sa ale musí preukázať aj ďalším platným dokladom**, z ktorého bude vyplývať možnosť zistenia podoby tváre a údajov aspoň v rozsahu meno, priezvisko, dátum narodenia, údaj o trvalom pobyte alebo inom pobyte a štátna príslušnosť. Pri trvalom pobyte alebo inom pobyte a štátnej príslušnosti zákon umožňuje ich nahradenie čestným vyhlásením. Takýmto dokladom môže byť napríklad vodičský preukaz, študentský preukaz, zamestnanecký preukaz, preukaz osoby so zdravotným postihnutím, preukaz utečenca alebo žiadateľa o medzinárodnú ochranu vydaný iným štátom, identifikačný preukaz vydaný medzinárodnou organizáciou, služobný preukaz vydaný orgánom verejnej moci alebo iný identifikačný dokument vydaný verejnou alebo verejnoprávnou inštitúciou, ktorý umožňuje overiť podobu tváre a vyššie uvedené základné identifikačné údaje osoby. Takéto riešenie reflektuje na mimoriadnu situáciu odídenčov a predstavuje proporcionálne vyváženie medzi požiadavkou identifikácie klienta a potrebou zabezpečiť prístup k základným finančným službám.

Ak by došlo k preukázaniu totožnosti týmto spôsobom, musíme poukázať na znenie § 89 ods. 9 zákona o bankách, podľa ktorého:

*„Banka a pobočka zahraničnej banky je **povinná zrušiť platobný účet** zriadený v prospech fyzickej osoby podľa odseku 8 **k poslednému dňu kalendárneho mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, v ktorom skončí tejto fyzickej osobe poskytovanie dočasného útočiska podľa osobitného predpisu, ak táto fyzická osoba nepreukáže svoju totožnosť podľa odseku 3 písm. a)** do konca kalendárneho mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, v ktorom jej skončí poskytovanie dočasného útočiska podľa osobitného predpisu.*

Banka a pobočka zahraničnej banky je v tomto prípade povinná preverovať, či u fyzickej osoby neskončilo obdobie poskytovania dočasného útočiska.¹ Ak by bolo ukončené, banka alebo pobočka zahraničnej banky je povinná požiadať o preukázanie totožnosti podľa § 89 ods. 3 a teda by sa už cudzinec nemohol preukázať **povolením na pobyt**, t. j. dokladom o pobyte štátneho príslušníka tretej krajiny. Ak by cudzinec nepreukázal svoju totožnosť, musela by banka alebo pobočka zahraničnej banky ukončiť zmluvný vzťah s klientom.

¹ V roku 2022 Ministerstvo vnútra SR sprístupnil elektronickej služby overenia originality a trvania platnosti dokladu o dočasnom útočisku, pomocou ktorej si banky môžu zadaním rodného čísla a identifikátora uvedeného na doklade o tolerovanom pobyte-dočasné útočisko zistiť, či tolerovaný pobyt odídenca na území SR naďalej trvá alebo bol ukončený (viď. <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy-1&sprava=bezplatna-e-sluzba-na-overenie-dokladu-o-udeleni-docasneho-utociska-je-doplнена-o-moznost-tlace-dokladu>)